

RÜŞTÜ BOZKURT

Dönüşümü Neden Yönetemiyoruz?

Diğer bütün konuları bir yana bırakarak, 2009 yılında, dinamik bir envanter hazırlanması için seferberlik ilan edelim. İktidarı, muhalefeti, bürokrasisi ve STK'leriyle toplumun tüm dinamik kesimleri, elimizin altındaki mevcut kaynakların ne olduğunu, bu kaynakların ne kadar verimli kullanıldığını ortaya koyalım

Dünyanın her yerinde başarılı bir iş çıkarmanın beş temel koşulu vardır:

- Ortak değerlere sahip olma,
- Ortak irade ile işin üzerine gitme,
- Ortak yararlar üzerinde anlaşmış olma,
- Ortak projeler üzerine odaklanma,
- Ortak kurumlar yaratarak sürdürülebilirliği güven altına alma.

Ülkemizde en azından şu "ortak değere" kimse'nin itirazı olmadığını sanıyorum:

Zenginlik üretimini hızla artırarak insanlarımızın yaşamını kolaylaştırmayı istiyoruz.

Zenginlik üretirken, serbest ve adil bir piyasa da, insan haklarına saygılı, demokratik ve laik anlayışı benimsemiş, kadınlarımızın ve çocuklarımızın sorunlarını gözetken, çevrenin korunmasına duyarlı bir kalkınma çabası çoğunluğumuzun üzerinde birleştiği hedef.

Bir başka açıdan da bakıldığında "ortak irade" konusunda da geçmişe göre epey ilerleme kaydetmiş söylelenebilir. Örneğin, "siyasi irade" belli

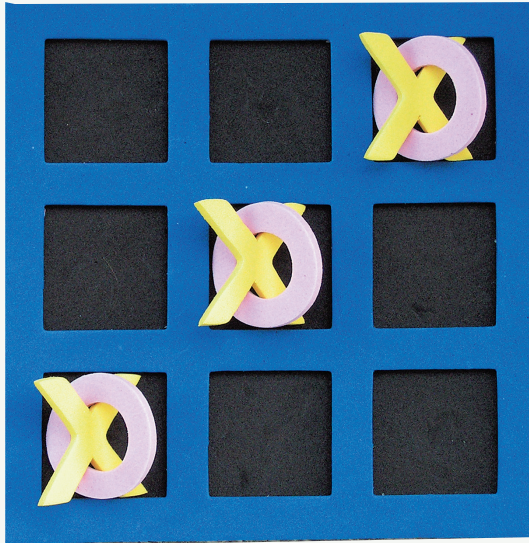
programları gerçekleştirmek istiyor; sorunların tanısında ve çözüm önerilerinin öncelik sırasının belirlenmesinde "katılımcı anlayışa" yakın duruyor. Çok değişik görüşleri benimsemiş kişi ve kurumlarla toplantılar düzenleniyor; STK'lerin görüşlerine başvuruyor. İstiyor ki, toplumun derinliklerinde benimsenecek kararlar üretebilsin.

Ayrıntıda çatışan yararlar olmasına karşın, ülkenin geleceğine dönük duran "ortak yararlar" konusunda da çok fazla fikir ayrılığı olmadığı anlaşılıyor. Bazı küçük örnekler bir yana bırakılırsa, Cumhuriyet'in yüzüncü yılında, kişi başına yirmi bin dolar üreten; dünyanın onuncu büyük ekonomisi olmak hepimizin "ortak yararı" olarak algılanıyor.

"Ortak projeler" de var: AB'ye üyelik konusunda inişli çıkışlı gelişmeye karşın, siyasi kurumların da, toplumun çoğunluğunun da itirazı yok gibi. Açık ortamlarda AB Projesine köklü gerekçelerle karşı duranları da pek ortaklıkta göremiyoruz. Daha alt düzeye inildiğinde başta ekonominin yüzde atmışından fazlasını kontrol eden Marmara ve Ege Bölgesi'nin fiziksel altyapısını bir anda önce tamamlama konusu yüksek sesle dillendirilmesinde, çoğunluk tarafından kabul görüyor. Bunun dışında Doğu Akdeniz Havzası, Orta Anadolu Havzası gibi endüstrileşme bölgeleri, Doğu ve Güney Doğu Anadolu gibi özel projeler de toplumun çoğunlu tarafından benimseniyor.

"Ortak kurumlar" konusunda da iki eğilim gözlüyoruz: Birincisi, mevcut kurumları daha işlevsel hale getirme, ikincisi de kalkınma ajansları gibi kurumlar yaratarak kalkınma sürecini hızlandırma çabaları şeklinde ortaya çıkıyor.

Ekonomide işyerlerinin ciddi sorunlarla boğuştuğu bir dönemde yukarıda yazılanları okuyanların itirazını duyar gibiyim: Anlatılan kadar ortak noktada birleşilebilseydi, bugün yaşanan sıkıntılar olur muydu? Hepimizin yüreğini ferahlatacak kararlar neden ortada yok?

KAYNAK DEĞİL, AKIL EKSİKLİĞİ

Ülkemizdeki üretim tesisleri ayrıntılı incelendiğinde, iyi niyetle yapılmış çok sayıda yatırımın verimsiz olduğu görülür. Bu saptama sizi şu yargıya götürebilir: Ülkemizin kaynak sorunu yoktur, akıl sorunu vardır.

Ciddi fizibilite çalışmaları yapılmadan ortaya konan çok sayıda tesis çalışmadan kapanıyor. Birçoklarının rekabet edebilir üretim yapmadığını gözlemlemek mümkün. Konu seçiminden yer seçimine, teknolojik donanımdan, süreçlerin akış hızına, lojistik olanaklardan, müşteriye erişilebilirlik konularına kadar iş çevrelerini analiz ederek yola çıkan çok sayıda işyerinin de Çin'den Portekiz'e dünyanın her yerindeki rakiplerine meydan okudukları da saptanabilir.

İş yerleri sıkıntılarını açıklarken çok değişik gerekçeler öne sürebilir. Öncelikle "envanter eksikliğinin" yarattığı iyi niyetli yanıtların üzerinde duralım. Hangi sektörde sorarsanız sorun, kimse işletme sayısını, kapasitelerini, teknik olanaklarını, kalite özelliklerini net rakamlarla söylemiyor. Kalıpçılarla konuştuğumuz zaman herkes on beş bin ile yirmi bin arasında bir rakam veriyor. Bu "bilgi eksikliği", makine üretiminden ambalaj üretimine kadar bütün alanlarda yaygın.

Örneğin, ülkemizde buğdaydan un üreten tesislere bakın. Ülke ihtiyacının üç katı kapasite yaratılmış. Bu tesisler kurulurken önemli bir bölümü de "teşvik sisteminden" yararlanmış. Bir ülke düşünün ki, aşırı kapasite yaratılmasına teşvik veriyor. Böyle bir ülkede yatırım yapılırken aklın ve fizibilite mantığının geçerli olduğunu söylemek mümkün müdür?

Un tesislerinin yatırımlarına rehberlik edememesinden kaynaklanan israfın da hiçbir zaman "sorgulaması" yapılmamış. "Kayıt dışı uygulamaları özendiren" bir sistem elbirliği ile yaratılmış. Bugün de herkes kayıt dışı uygulamanın ülkemizde üretimi engellediğini söylediği halde, siyasi irade ortaya önleyici bir düzenleme getiremiyor. Ülkemizde mevcut kaynakların kullanılmasında verimliliği artırmak istiyorsak, tek bir konu üzerine odaklanmalıyız.

"Dinamik bir envanter" hazırlama konusunu neden bir "seferberlik mantığı" içinde ele almıyoruz? Bütün gücümüzü, bütün kaynaklarımızı, bütün aklımızı, bilgimizi ve metodumuzu bu çok önemli "başlangıç noktası" üzerinde niçin odaklamıyoruz? Neden on yılı aşkın bir zaman kesitinde hep aynı şeyleri söylediğimiz halde, sözden eyleme geçemiyoruz?

HER ŞEYİ BİR YANA BIRAKALIM

Kendimizi daha fazla kandırmayı bir yana bırakmalıyız. "Başlangıç noktasına hassas bağlılık ilkesi" nedeniyle, sağlıklı bir yatırım yapanlar, fizi-

bilite aşamasındaki araştırmalara, toplam yatırım tutarının yüzde ikisine varan fon ayırıyor.

Diğer bütün konuları bir yana bırakarak, 2009 yılında, dinamik bir envanter hazırlanması için seferberlik ilan edelim. İktidarı, muhalefeti, bürokrasisi ve STK'leriyle toplumun tüm dinamik kesimleri, elimizin altındaki mevcut kaynakların ne olduğunu, bu kaynakların ne kadar verimli kullanıldığını ortaya koyalım.

Kaynak kullanımında "geri bildirim mekanizmaları" oluşturalım.

Yatırım yapılırken "potansiyellerin" araştırılıp araştırılmadığını gözden geçirelim.

Potansiyellere "ulaşılabilirlik" ve "erişilebilirlik" analizleri yapıp yapılmadığını irdeleyelim.

Potansiyellerin ne kadarına "ulaşıldığını" net biçimde ortaya koyalım.

Yaratılan sonuçlarda "kaynak kullanma kalitesi", "ciro kalitesi", "kâr kalitesi" karşılaştırmaları yapalım.

İşlerini alışkanlıkla yapanlarla, analizle yapanların kimler olduğunu "anlayalım".

Ticarette "eşdeğerlilik ilkesi"ni hayata taşıyabilecek "hukuk siteminin" eksikliklerini saptayalım.

Belirlenecek daha bir dizi önceliğin hayata taşınmasında herkesin yetkisini de sorumluluğun da açık ortamlarda değerlendirelim.

NE KAZANIRIZ?

Denebilir ki, "...söylemek kolay da yapmak zor!". Böyle bir bahanenin ardına saklanmayı son derece ilkel bulurum. Sonunda sorunlar bu ülkenin, bu toplumun sorunları, çözümleri başkaları üretecek değil. Çözümleri de kendimiz üreteceğiz. Ülkemizin içi dinamiklerini harekete geçirmeliyiz ki, dış dinamiklerin yarattığı fırsatlardan azami ölçüde yararlanabilelim, tehlikeleri de en az maliyetle savuşturabilelim.

Bir seferberlik önce, inançtan düşünceye geçme sürecini hızlandırır.

Sonra, gerçek anlamda üretken bireyi, kuruluşu ve kurumu ortaya çıkarır; şark kurnazlarını ortaya çıkarır.

Anadolu'da, "...sınamayı kurt yememiş!" diyen bir halk sözü vardır. Hele bir deneyelim, ortaya ne çıkarabildiğimizi hep birlikte görürüz. Gözlediklerimiz bile başlı başına bir kazanç olacaktır.

Ülkemizdeki üretim tesisleri ayrıntılı incelendiğinde, iyi niyetle yapılmış çok sayıda yatırımın verimsiz olduğu görülür. Bu saptama sizi şu yargıya götürebilir: Ülkemizin kaynak sorunu yoktur, akıl sorunu vardır.